

Material inom idrotten och friluftslivet -

Ett webinarium om vägar till mindre miljöpåverkan

OM WEBBINARIET

Webbinariet "Material inom idrotten och friluftslivet - Ett webinarium om vägar till mindre miljöpåverkan" lockade ett åttiotal personer, däribland företagare/tillverkare, beslutsfattare, idrottsförbund/organisationer samt allmänt intresserade av idrott, friluftsliv och miljö. Syftet med webinariet var att sprida kunskap, initiera och inspirera till samtal kring utmaningar och lösningar kopplat till material och miljöpåverkan. Webinariet arrangerades av Mistra Sport & Outdoors i samverkan med Naturvårdsverket.

INGELA HILTULA, ENHETSCHEF PÅ NATURVÅRDSVERKET OCH SAMARRANGÖR

Fyra fokusområden för Sveriges strategi för Cirkulär ekonomi

1. CIRKULÄR EKONOMI SOM DRIVKRAFT FÖR NÄRINGS- OCH ANDRA AKTÖRER GENOM ÅTGÄRDER SOM FRÄMJAR INNOVATION OCH CIRKULÄRA AFFÄRS-MODELLER
2. CIRKULÄR EKONOMI GENOM HÅLLBARA SÄTT ATT KONSUMERA OCH ANVÄNDA MATERIAL, PRODUKTER OCH TJÄNSTER
3. CIRKULÄR EKONOMI GENOM HÅLLBAR PRODUKTION OCH PRODUKTDESIGN
4. CIRKULÄR EKONOMI GENOM GIFTFRIA OCH CIRKULÄRA KRETSLOPP

” Om man marknadsför något som miljövänligt, så måste det vara miljövänligt också.

Ingela Hiltula,
Naturvårdsverket

” Visionen med Cirkulär ekonomi i Sverige är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material.

Ingela Hiltula, Naturvårdsverket

” Den gröna given är EU:s nya tillväxtstrategi, resultatet är ett klimatneutralt, rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi i EU.

Ingela Hiltula, Naturvårdsverket

DANIEL SVENSSON, DOKTOR I HISTORIA, MALMÖ UNIVERSITET

Prestation och miljöhänsyn: kan sportifiering vara hållbar?

SPORTIFIERING - EN MODELL FÖR IDROTTS- OCH FRILUFTSLIVS-UTVECKLING:

- Specialisering, standardisering, och organisering är exempel på sportifiering. Enligt modellen utvecklas idrotter på likartade sätt – nya sporter som e-sport och padel sportifieras enligt samma mönster som längdskidåkning.
- Specialisering: mer utrustning, prestationsmaximering. Standardisering: skapa likartade förhållanden världen över, t.ex. genom inomhusarenor eller konstgräs.
- ”The technoscientific revolution” (Ray-von Fouché). Går det att förena med hållbar utveckling?

KAN SPORTIFIERINGEN BLI HÅLLBAR?

- När kan målkonflikter uppstå? Fotbollslag som flyger till bortamatcher – logiskt ur prestationssynpunkt, mindre bra ur miljöperspektiv.
- Fluorvalla på skidor – bra för åk-hastigheten, mindre bra för det ekologiska fotavtrycket.
- PFAS-impregnerad utrustning för friluftsliv – hög prestanda men inte miljömässigt hållbar.

REBECCA UGGLA, TEXTILEXPERT, NATURVÅRDSVERKET

”Hållbart” i ett helhetsperspektiv?

Vad är då hållbart?

HÅLLBAR DESIGN - TRENDTÄLIGT, MÖJLIGGÖR UPPDATERING/REPARATION ELLER ÅTERVINNING

HÅLLBART PRODUCERAT OCH KONSUMERAT

BIOBASERAT /ÅTERVUNNEN RÄVARA

BESTÅNDIGT - KVALITATIVT

MILJÖMÄSSIGT, EKONOMISKT OCH SOCIALT

NÄRPRODUCERAT/EKOLOGISKT

HÅLLBAR AFFÄRSMODELL

” Om vi fördubblar livslängden på ett plagg så minskar till exempel klimatpåverkan med cirka 50 procent, förutsatt att vi inte köper ett nytt. Rebecca Uggle, Naturvårdsverket.

Vilket är det mest hållbara materialet?

2018 fick Naturvårdsverket (NV) ett Regeringsuppdrag att informera konsumenterna om en mer hållbar konsumtion av textil. En av de vanligaste frågorna som NV får är vilket är det mest hållbara materialet? Naturlig bomull och ull är väl mycket bättre än fossil polyester?

SLUTSATSER:

Värdekedja för textil:

- Fibrer ska utvinna
- Det ska spinnas
- Vävas
- Vätbehandlas
- Klippas och sys ihop till produkter
- Transporteras och säljas till konsumenten för användning

80% av miljöbelastningen längsmed den textila värdekedjan uppstår i samband med produktionen.

I Sverige köper vi i genomsnitt ca 14 kg per person och år och vi slänger hälften i soporna. Ca 60% av det vi slänger hade kunnat användas mer.

Vad kan branschen göra?

- Lägga fokus på bättre produktionsmetoder
- Använda förnybar energi
- Fasa ut giftiga/farliga kemikalier
- Installera vattenreningsanläggningar
- Leta efter fibrer som producerats med mindre belastade produktionsmetoder
- Mäta processerna så man får bättre koll och kan bidra till ökad transparens och spårbarhet i värdekedjan

Vad kan återförsäljaren göra?

- Efterfråga produkter som producerats med bättre produktionsmetoder
- Stödja ett mer hållbart konsumtionsbeteende genom att t.ex. erbjuda produkter med tidlös design, erbjuda information om kvalitet, lagningstjänster.

LOUISA SWENNE, DOKTORAND, MITTUNIVERSITETET

Cirkulära initiativ - Tillverkare av idrotts- och friluftsutrustning

I studien har Louisa Swenne kartlagt (via hemsidor) cirkulära initiativ hos 63 tillverkare av idrotts- och friluftsprodukter. Med cirkulära initiativ menas initiativ efter tillverkningsfasen som syftar till att öka nyttjandegraden, förlänga livslängden och öka återvinningsgraden av produkter.

Olika typer av initiativ - Resultat:

- Dela: Uthyrningstjänster, delningstjänster
- Återanvända: Secondhands, inspiration, nya produkter
- Underhålla: Underhållsservice, skötselprodukter, skötselråd
- Reparera: Reparationsservice, reservdelar/reparations-kit, instruktioner
- Återvinna: Take back system, instruktioner

” Majoriteten av cirkulära initiativ finns i kategorierna *underhålla* och *reparera*, minst antal initiativ finns i kategorin *dela*. Kategorierna *återanvända* och *återvinna* är de kategorier med flest visioner – initiativ som är på gång men som inte är lanserade än.

Louisa Swenne, Mittuniversitetet

ITAI DANIELSKI, FORSKARE, UMEÅ UNIVERSITET

The EU has set out a vision: Net-zero GHG emissions by 2050

Med fokus på plast och en möjlig väg till nollutsläpp

ANVÄNDNINGEN AV PLAST IDAG

- Varje person i EU använder i genomsnitt 100 kg plast per år.
- 99% av all plastproduktion idag är fossilbaserad, som är tillverkad av olja och naturgas. Sett från en livscykel för en plastprodukt bidrar varje kg med 5 kg CO₂e -utsläpp.

Mekanisk återvinning ger bara 10% av efterfrågan på plast, alltså en stor potential för en ökning.

Mekanisk återvinning ger endast 0.5 kg CO₂ för varje kg återvunnen plast.

VAD MÅSTE GÖRAS?

- **Minska överanvändning av plast**
- Gå från fossilbaserad till biobaserad plast - Men det kommer inte att täcka hela efterfrågan.
- **Återvinning**

Kemisk återvinning - Idag finns det ingen storskalig produktion.

Kemisk återvinning ger endast 0,2-0,3 kg CO₂ för varje kg återvunnen plast.

OLIKA SÄTT ATT MINSKA PLAST

- Materialeffektivitet
- Materialbyte
- Dela och återanvända
- Förlängd livstid för produkter
- Design för reparation
- ..Eller utbildna befolkningen om det viktiga med separering av plastförpackningar från hushållsavfallet.

DAVID MATHIASSEN, VERKSAMHETSLEDARE FRITIDSBANKEN

Fritidsbanken

Fritidsbanken är som ett bibliotek fast med sport- och fritidsprylar. Här kan man låna utrustning för en aktiv fritid, som t.ex. skidor, skridskor, inlines, flytvästar, snowboards och mycket mer. Utlåningstiden är 14 dagar.

- Insamling sker både i lokalen och återvinningscentralen.
- Männskor skänker mer nu än tidigare, och mer värdefull utrustning.
- Högtryck under pandemin, det har varit tomt på hyllorna och man har passerat en miljon utlånade prylar.
- Det ska inte kosta pengar att låna, vi har ingen deponeringsavgift och heller ingen förseningsavgift. Går något sönder syns det att man har haft kul! Inga böter eller ersättningskrav med andra ord.
- Det är smart att låna utrustning när man vill testa en aktivitet både för miljön och plånboken, men det kan också leda till nytt intresse och ett vettigt köp.

MENTIFRÅGOR

Vad behövs för att göra begagnatmarknaden mer attraktiv?

ÅTERKOMMANDE SVAR FRÅN SAMTLIGA DELTAGARE

- Kvalitet och hygien
- Attitydförändring
- Öka kunskap genom att uppmärksamma
- Ska vara enkelt och lättillgängligt
- Medvetenhet (Konsekvenser osv)
- Köpa in/hyra begagnad utrustning på skolor

Hur kan vi inom idrotten och friluftslivet jobba för ökad hållbarhet kopplat till material?

SAMMANFATTAT SVAR AV SAMTLIGA DELTAGARE

De allra flesta svar lutar åt samma håll, det främsta fokuserar på orden Tillsammans, det samarbete/Samverkan. Där det syftas på det faktum att ingen kan göra allt, men alla kan göra något mentalt.

Om alla hjälps åt och ställer krav på producenter osv, sprider kunskap för en ökad medvetenhet samt arbetar för att det ska vara lätt och tillgängligt med hållbara material inom idrotten och friluftslivet.

REBECCA UGGLA, TEXTILEXPERT PÅ NATURVÅRDSVERKET. MIKAEL BÄCKSTRÖM, FORSKARE VID MITTUNIVERSITETET. CHRISTIANE DOLVA TÖRNBERG, HÅLLBARHETSANSVARIG PÅ FJÄLLRÄVEN OCH STYRELSELEDAMOT I MISTRA SPORT & OUTDOORS. MATS RYLANDER, MILJÖANSVARIG PÅ VASALOPPET.

Utdrag från panelsamtal - Vad är egentligen hållbarhet inom material?

Vad finns det för lösningar?

- Det måste vara lätt att göra rätt, det slänger vi oss med ofta men vi kan inte kräva att konsumenten vet allt. Vi måste utmana oss att se över behoven, behöver vi alla dessa funktioner? Väga tänk stort och annorlunda.
- Det är bra med återvinning, men först när plagget är använt till dess slutdatum och i bästa fall har plagget en lång livslängd.
- Produkter måste bli bättre redan från start, vid produktion.
- det enskilt viktigaste ledorden ur ett konsumentperspektiv (för textil) är att tänka lång livslängd. dvs. använd det som redan finns mer.
- Vi har mycket material som är i omlopp, en bra förutsättning vore att ha bättre koll på vad som går ut och kommer in i återvinningen.
- Det är vi, konsumenterna som mångt och mycket bestämmer vad som ska hända i framtiden när det kommer till dessa frågor och därför måste vi se ett förändrat beteendemönster hos konsumenten.
- Vad finns och hur kan de ersättas? – Hitta kemikalier som är mycket mindre skadliga, men som samma eller liknande prestanda.

mistra
sport & outdoors

Mistra Sport & Outdoors är ett forsknings- och samverkansprogram för att skapa kunskap och lösningar för ökad hållbarhet inom idrotten och friluftslivet. Vi tror att samverkan mellan forskning, organisationer, myndigheter och företag är vägen framåt.

mistrasportandoutdoors.se